Βασικά αποτελέσματα - Άσκηση 6

Θεωρούμε ένα σύστημα εξυπηρέτησης το οποίο διαθέτει έναν υπηρέτη και άπειρη χωρητικότητα. Η διαδικασία αφίξεων είναι Poisson με παράμετρο λ ενώ οι χρόνοι εξυπηρέτησης είναι εκθετικοί με παράμετρο μ. Κάθε φορά που το σύστημα αδειάζει ο υπηρέτης απενεργοποιείται. Με την άφιξη ενός πελάτη σε κενό σύστημα, ο υπηρέτης μπαίνει σε διαδικασία ενεργοποίησης. Ο χρόνος που χρειάζεται μέχρι να ενεργοποιηθεί (οπότε να αρχίσει να εξυπηρετεί κανονικά) ακολουθεί την Εκθετική κατανομή με ρυθμό θ. Κατά τη διάρκεια του χρόνου αυτού οι αφίξεις συνεχίζονται κανονικά. Χρησιμοποιώντας το Θεώρημα του Little και την ιδιότητα PASTA, να βρεθεί ο μέσος αριθμός πελατών στο σύστημα και ο μέσος χρόνος παραμονής τους σε αυτό.

Λύση:

Έστω $Q(t)$ ο αριθμός των πελατών στο σύστημα τη στιγμή t και $I(t)$ η κατάσταση του υπηρέτη τη στιγμή t, όπου $I(t)$=0 ή 1 (0:απενεργοποιημένος, 1:ενεργοποιημένος). Τότε η $\{(Q(t), I(t)),\ t \geq 0\}$ είναι Μαρκοβιανή αλυσίδα συνεχούς χρόνου με χώρο καταστάσεων $S = \{(n,i),\ i = 0,1,\ n = i, i+1, \ldots\}$ και διάγραμμα ρυθμών μετάβασης

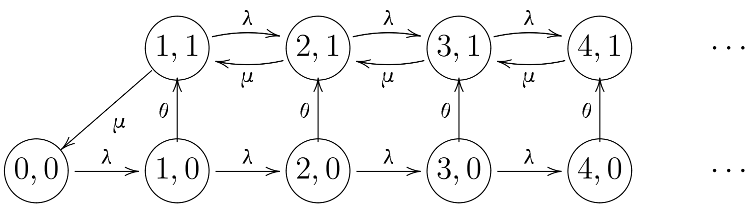

Αρχικά θα υπολογίσουμε την πιθανότητα ο υπηρέτης να είναι απενεργοποιημένος ή ενεργός, π_0 και π_1 αντίστοιχα. Έστω Q_s το πλήθος των πελατών που βρίσκονται στο χώρο εξυπηρέτησης και X ο χρόνος εξυπηρέτησης. Έχουμε

$$Q_s = \begin{cases} 1, & \text{αν ο υπηρέτης είναι ενεργός} \\ 0, & \text{αν ο υπηρέτης είναι απενεργοποιημένος} \end{cases}$$

οπότε $E[Q_s] = 0 \cdot \pi_0 + 1 \cdot \pi_1 = \pi_1$. Επιπλέον $E[X] = \frac{1}{\mu}$. Αν εφαρμόσουμε το Θεώρημα του Little στο χώρο εξυπηρέτησης και θέσουμε ρ το ρυθμό συνωστισμού $\frac{\lambda}{\mu}$ παίρνουμε

$$E[Q_s] = \lambda E[X] \Rightarrow \pi_1 = \rho.$$

Αλλά $\pi_0 + \pi_1 = 1$ οπότε

$$\pi_0 = 1 - \rho.$$

Έστω τώρα Q ο αριθμός των πελατών στο σύστημα και S ο χρόνος παραμονής ενός πελάτη στο σύστημα. Λόγω της ιδιότητας PASTA το μέσο πλήθος πελατών που βλέπει ένας πελάτης κατά την άφιξή του είναι ίσο με $E[Q]$. Ένας πελάτης ο οποίος κατά την άφιξή του βρίσκει τον υπηρέτη ενεργοποιημένο θα πρέπει να περιμένει να εξυπηρετηθούν όσοι είναι πριν από αυτόν και ο ίδιος. Αν όμως κατά την άφιξή του ο υπηρέτης είναι απενεργοποιημένος θα πρέπει επιπλέον να περιμένει μέχρι την ενεργοποίηση του υπηρέτη (υπολειπόμενο χρόνο ενεργοποίησης). Έτσι έχουμε

$$E[S] = \pi_0 \frac{1}{\theta} + (E[Q]+1)\frac{1}{\mu} = (1-\rho)\frac{1}{\theta} + (E[Q]+1)\frac{1}{\mu} \tag{1}$$

Επιπλέον από το Θεώρημα του Little για το συνολικό σύστημα έχουμε

$$E[Q] = \lambda E[S]. \tag{2}$$

Με επίλυση του συστήματος των εξισώσεων (1) και (2) προκύπτει ότι

$$E[S] = \frac{1}{\theta} + \frac{1}{\mu(1-\rho)} \qquad \text{και} \qquad E[Q] = \frac{\lambda}{\theta} + \frac{\rho}{1-\rho}.$$